УДК 336

ЗАДНІПРОВСЬКИЙ М.С.
магістрант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Для України однією з актуальних проблем розвитку корпоративних відносин є створення сприятливих умов для становлення їх основних учасників, – акціонерних товариств. Акціонерна форма господарювання потенційно сприяє розвитку капіталу, але чинне законодавство України не забезпечує досить повного і чіткого регулювання діяльності акціонерних товариств, що призводить до численних порушень прав інвесторів і гальмує інвестиційні процеси. Тому завдання держави на сучасному етапі розвитку економіки полягає в удосконаленні механізмів регулювання корпоративних відносин, що сприятиме залученню інвестицій в економіку України та розвитку фондового ринку.

Аналіз зарубіжної та вітчизняної спеціальної літератури, яка присвячена державному регулюванню корпоративних відносин, свідчить про безсумнівний інтерес вчених до даної проблеми. Зокрема, окремі питання розвитку та регулювання корпоративного сектора знаходили своє висвітлення в наукових дослідженнях таких закордонних економістів: А. Берлі, В. Ойкен, Г. Мінз, М. Портер, П. Дракер, П. Самуельсон, Р. Лазер. Серед вітчизняних науковців питання державного регулювання корпоративного сектору досліджується у роботах: Л. Птащенко, О. Сафонова, О. Білоус, В. Євтушевського, О. Мозгового, А. Римарука та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проблеми державного регулювання розвитку корпоративного сектора України залишаються актуальними та потребують подальшого вивчення з метою розробки ефективних та дієвих методів впливу.

З розвитком ринкових відносин в Україні формується новий тип управління, який домінує в країнах з ринковою економікою, а саме – корпоративне управління. Корпоративна організація власності та функціонування переважної більшості великих і середніх промислових підприємств у вигляді відкритих та закритих акціонерних товариств виступає головним чинником формування цього типу управління.

Регулювання державою корпоративного сектора відбувається у двох аспектах: законодавчому та економічному.

Одним з визначальних чинників, які використовує держава для впливу на практику корпоративного управління є законодавство, що спрямоване на регулювання відносин щодо створення та діяльності акціонерних товариств.

Регулювання відносин у сфері корпоративного управління в Україні здійснюється на основі таких законодавчих актів:

1) Цивільний кодекс України;

2) Господарський кодекс України;

3) Закон України «Про господарські товариства»;
4) Закон України «Про акціонерні товариства»;
5) Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»;
6) Закон України «Про депозитарну систему України»;
7) Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна».

Аналізуючи стан нормативного регулювання, потрібно також враховувати, що правовий статус багатьох акціонерних товариств визначається також банківським, страховим, інвестиційним, валютним законодавством, що регулює професійну діяльність на ринку цінних паперів [1].

Також державне регулювання корпоративного сектора здійснюється Комісією в галузі корпоративного управління.

Економічні інструменти впливу на корпоративний сектор діють, коли держава виступає як: інвестор; емітент корпоративних прав; регулятор. У випадку, коли держава виступає в ролі інвестора, відбувається формування частки держави в підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності (залежно від обсягу такої частки).

Важливу роль у регулюванні корпоративного сектора та формуванні механізму корпоративного управління відіграють антимонопольне і податкове регулювання, управління корпоративними правами, антикризова політика [2].

Характерною рисою господарських товариств в економіці України є відсутність належної корпоративної культури, не використовується довгострокове планування, обмежується розкриття корпоративної інформації, не створені сприятливі умови для захисту прав інвесторів. Формування подібної моделі означає створення умов для внутрішньо-корпоративних конфліктів і порушення прав дрібних акціонерів. Зазначені проблеми потребують вдосконалення правового регулювання норм функціонування акціонерного товариства [3].

Процес управління корпораціями базується на особливому механізмі, який можна визначити як систему структурних елементів зовнішнього і внутрішнього середовища корпорації. До елементів зовнішньої сфери корпоративного управління якраз і відносяться важелі державного регулювання і контролю. Створюючи цілісну організаційно-правову базу функціонування економіки, держава так чи інакше регулює різнобічні аспекти діяльності корпорацій. Проте, даний механізму державного регулювання корпоративного сектора має ряд недоліків і проблемних питань, що потребують вирішення на загальнодержавному рівні [5].

Корпоративний сектор України ще не в повній мірі реалізував свої потенційні можливості щодо результатів господарювання, хоча спостерігається чітка тенденція покращення показників діяльності відкритих акціонерних товариств. Саме тому для закріплення тих позитивних зрушень, які мають місце останнім часом та подоланню проблем, пов’язаних з фінансовою кризою, необхідно здійснювати комплекс заходів, спрямованих на формування в країні сприятливих умов, необхідних для розвитку корпоративного сектора економіки України [1].

Отже, враховуючи взаємодію державної нормативно-правової та економічної політики з корпоративним сектором, можна виділити напрями вдосконалення механізмів державного регулювання корпоративних відносин:

1) У сфері законодавчого врегулювання (шляхом закріплення у відповідних нормативно-правових актах): удосконалення державної регуляторної політики щодо розвитку фондового ринку та діяльності його учасників; посилення державного контролю за перерозподілом акціонерної власності; вдосконалення конкурентної політики та регулювання недержавних монополізованих ринків; чітке визначення і законодавче закріплення прав інвесторів; практичне впровадження принципів корпоративного управління;

2) У сфері економічного впливу: збільшення державних інвестицій у корпоративний сектор; створення прозорої нормативної бази оподаткування; зменшення податкового тиску; заміна фіскальної спрямованості приватизації на інвестиційну. Реалізація наведених заходів щодо вдосконалення державного регулювання буде сприяти розвитку корпоративного сектора, посилення захисту прав інвесторів, а також запобіганню й врегулюванню корпоративних конфліктів.

Важливо зазначити, що вдосконалення корпоративного управління стає одним із головних факторів забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Без ефективної системи корпоративного управління неможливо забезпечити подальший розвиток ринку цінних паперів та капіталу, підвищити ефективність акціонерних товариств. Також проблематика вдосконалення корпоративного управління як системи відносин між акціонерами, державою, органами управління, іншими зацікавленими особами, громадськістю є однією з актуальних у світовій економічній теорії та практиці. Якісна система корпоративного управління виступає умовою ефективної роботи акціонерних товариств, відкриває їм доступ на світові ринки капіталу, а також з точки зору ділової етики закріплює соціальні зобов'язання акціонерних товариств перед суспільством, тобто дає змогу сформувати соціальну корпоративну відповідальність вітчизняних акціонерних товариств [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що держава має суттєвий вплив на розвиток корпоративного сектора економіки. Можна визначити такі основні напрямки довгострокової реформи законодавства України:

– завершення судової реформи і створення в Україні системи незалежних судів, функціонування якої забезпечуватиме дотримання законодавства, в тому числі в корпоративному секторі;

– проведення повноцінної адміністративної реформи, в ході якої функції державного управління і контролю за підприємницькою діяльністю отримають адекватне врегулювання;

– прийняття нового Цивільного кодексу України як основного системо-утворюючого акту приватного права;

– прийняття Закону України «Про акціонерні товариства», який би врахував всі аспекти діяльності акціонерних компаній в Україні і створив надійну правову основу для формування національного корпоративного законодавства;

– подальший розвиток і консолідація законодавства, спрямованого на розкриття інформації про корпоративну діяльність, забезпечення її прозорості, адресності та ефективності використання саме в корпоративній сфері.

Від того, які інструменти будуть застосовані в ході регулювання державою корпоративних відносин, залежить ефективність та інтенсивність розвитку корпорацій. Тому, основних елементів механізму державного регулювання корпоративного сектора економіки можна віднести сукупність юридичних, економічних, організаційних норм і правил, у межах яких: здійснюється державна податкова, монетарна, регуляторна і конкурентна політики; створюється сприятливий інвестиційний клімат; здійснюється корпоративне управління.

Список використаних джерел:

1. Бондар В.С. Теорія та практика державного управління / В.С. Бондар // Стан і перспективи розвитку корпоративних відносин в Україні. – 2013. – № 3(34). – С. 57–63.

2. Корягіна Т.В. Формування корпоративних підприємств в Україні / Т.В. Корягіна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: Серія: економіка. – 2012. – № 17. – С. 42–50.

3. Орлова Н.С. Механізм державного регулювання корпоративних відносин в Україні / Н.С. Орлова, С.С. Настюк // Теорія та практика державного управління. – 2012. – № 2(25). – С. 20–27.

4. Птащенко Л.О. Економічні засади зовнішнього та внутрішнього корпоративного регулювання / Л.О. Птащенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 12. – С. 30–34.

5. Сірий Ю.М. Регулювання державою здійснення корпоративних послуг / Ю.М. Сірий // Наукові праці. Державне управління. – 2013. – № 182. – С. 123–125.